

POSTANOWIENIE

Dnia 5 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Błaszczyk

sprawie **A. D., M. H., T. G. i W. G.**,

w przedmiocie kasacji prokuratora na niekorzyść uniewinnionych od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 6 października 2021 r., sygn. akt II AKa 387/19, zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 28 lutego 2019 r., sygn. akt III K 174/13,

w kwestii wyłączenia sędziego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 5 czerwca 2024 r. wniosku obrońcy oskarżonych A. D., T. G. i W. G.,

na podstawie art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 i 4 k.p.k.,

p o s t a n o w i ł

wyłączyć sędziego Sądu Najwyższego Marka Motuka od udziału w sprawie kasacyjnej o sygn. akt I KK 240/22.

UZASADNIENIE

Obrońca oskarżonych A. D., T. G. i W. G. wystąpił z wnioskiem o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Marka Motuka od rozpoznania sprawy kasacyjnej I KK 240/22.

W piśmie obrońca oskarżonych A. D., T. G. i W. G. - adv. J. G., odwołując się do treści art. 41 § 1 k.p.k., 42 k.p.k., 45 Konstytucji RP, 6 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 19 ust 1 Traktatu o Unii

Europejskiej, wskazał na istnienie uzasadnionych wątpliwości co do bezstronności sędziego Marka Motuka, wątpliwości wywołanych wadliwą procedurą powołania do pełnienia funkcji sędziego Sądu Najwyższego. W uzasadnieniu wniosku, jego autor odwołując się do argumentacji wynikającej z orzecznictwa Sądu Najwyższego, Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej szeroko argumentował swoje przekonanie co do tego, że powołanie Marka Motuka do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego w wyniku rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa w składzie ukształtowanym na podstawie nowelizacji z dnia 8 grudnia 2017 r., daje podstawy do domniemania braku jego bezstronności.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Powody uwzględnienia wniosku o wyłączenie sędziego SN Marka Motuka w tej sprawie są oczywiste.

Przepis art. 41 k.p.k. należy interpretować mając na uwadze szczególny aspekt gwarancyjny instytucji wyłączenia sędziego, tj. szerzej niż tylko w aspekcie istnienia obaw o stronnictwo konkretnego sędziego; mianowicie słuszne jest również baczenie na konieczność zapewnienia stronie postępowania karnego dostępu do niezależnego i bezstronnego sądu. Wykładnia wskazanego przepisu prawa może dopuszczać także sądową kontrolę, czy w danej sprawie nie zachodzi obawa naruszenia standardu niezależności i bezstronności sądu gwarantowanego przez art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 EKPC. Jak zaznaczono w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2022 r., V KO 37/22, celowe może być posłużenie się przewidzianą przez ustawodawcę instytucją procesową minimalizującą, albo znoszącą takie zagrożenie w sprawie, która dopiero ma zostać rozpoznana przez sąd. Konsekwentnie, jak m.in. w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, nie tracąc z pola widzenia faktu wydania w dniu 20 kwietnia 2020 r. przez Trybunał Konstytucyjny wyroku w sprawie U 2/20, należy opowiedzieć się za aktualnością mającą moc zasady prawnej i wiążącą każdy skład Sądu Najwyższego uchwały składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu

Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 (zob. także postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21 oraz z dnia 29 września 2021 r., V KZ 47/21). W pkt 1. uchwały stwierdzono, że „nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (...) zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3)”. Należy również, potwierdzając myśl o związaniu sądów krajowych interpretacją EKPC przyjętą przez Europejski Trybunał Praw Człowieka, przywołać – podobnie jak we wspomnianych judykatach Sądu Najwyższego – wyrok tego Trybunału z dnia 22 lipca 2021 r. w sprawie Reczkowicz przeciwko Polsce (skarga nr 43447/19), w którym stwierdzono, że z uwagi na udział w procesie powoływania w Polsce sędziów takiego organu, jakim jest Krajowa Rada Sądownictwa w składzie ukształtowanym nowelą z 2017 r. (w efekcie czego organ ten nie jest niezależny od władzy wykonawczej i ustawodawczej) – osoba powołana na urząd sędziego orzekając w określonej sprawie nie stanowi niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą w rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPC. Celowe będzie nadmienić, że tak postanowienie V KO 37/22, jak i uchwałę I KZP 2/22 Sąd Najwyższy podjął po wydaniu w dniu 10 marca 2022 r. przez Trybunał Konstytucyjny wyroku w sprawie K 7/21, dotyczącego zgodności z Konstytucją RP art. 6 ust. 1 EKPC. W pkt 2. wymienionej uchwały zanegowano spełnianie standardu bezstronności przez sędziego Sądu Najwyższego, który uzyskał nominację w następstwie brania udziału w konkursie przed Krajową Radą Sądownictwa po 17 stycznia 2018 r., a w uzasadnieniu wskazano, że „jako bezskuteczną i sprzeczną z prawem Unii postrzegać należy praktykę Trybunału Konstytucyjnego, której skutkiem miałyby być ograniczenie prawa sądów do badania bezstronności sędziów i należytej obsady sądów, w tym w oparciu o normy art. 41 k.p.k. oraz art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.”

Wymaga podkreślenia, że autor wniosku wątpliwości co do bezstronności sędziego Marka Motuka, powołanego na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie

Sądownictwa, sygnalizuje nie w aspekcie personalnym, ale w aspekcie instytucjonalnym, co trudno odrzucić, mając na uwadze wspomniany szeroki aspekt gwarancyjny instytucji wyłączenia sędziego, powołane wcześniej (i to tylko przykładowo spośród innych) judykaty, jak też argumentację przedstawianą w piśmiennictwie prawniczym [m.in. J. Giezek, Zarys modelowego ujęcia bezstronności sędziego w aspekcie instytucjonalnym; P. Kardas, Instytucjonalne aspekty bezstronności sędziego. O proceduralnych podstawach i sposobach rozpoznawania wniosków dotyczących wyłączenia sędziego z uwagi na brak instytucjonalnych gwarancji bezstronności – oba opracowania (w:) P. Wiliński, R. Zawłocki (red.), Bezstronność sędziego w sprawach karnych w świetle zarzutu wadliwości jego powołania, Warszawa 2022]. Nie odrzucając argumentacji przedstawionej we wniosku, należało się odnieść ze zrozumieniem do starania obrońcy, by sprawę jego mandanta rozpoznał sąd instytucjonalnie bezstronny (podkreślenie – SN), za czym, jak wskazano w postanowieniu Sądu Najwyższego V KO 37/22, przemawiała też potrzeba zapobieżenia wystąpieniu skutków wyrażonych w uchwale trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. oraz ewentualnej skardze strony do ETPC, której wysoce prawdopodobne uwzględnienie stwarzałoby podstawę do wznowienia postępowania na podstawie art. 540 § 3 k.p.k., jak też prowadziłoby do odpowiedzialności odszkodowawczej Państwa.

Usunięcie wyżej omówionych, uzasadnionych wątpliwości natury konwencyjnej i konstytucyjnej, jak również zapewnienia stronie postępowania składu Sądu Najwyższego, w którym nie uczestniczą sędziowie wobec których w orzecznictwie Sądu Najwyższego, Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, oraz w piśmiennictwie formułowane są rzeczowe, silnie uzasadnione zastrzeżenia odnoszące się do udziału w procedurze nominacyjnej niespełniającej wymogów obiektywizmu i niezależności od władzy ustawodawczej i wykonawczej, jest zatem uwzględnienie wniosku i wyłączenie SSN Marka Motuka od rozpoznania sprawy kasacyjnej o sygnaturze akt I KK 240/22.

Kierując się powołanymi względami orzeczono jak w części dyspozytywnej.

[PGW]

[ms]